

עניני שמיני עצרת ושמחת תורה

וביום השמיני עצרת תהיה לכם.

כתב רש"י עצרו עצמכם. ויש לפרש רש"י שבכל ימי סוכות גם כשאנו מכוון בשמחה ובמצוה לשם שמים, מ"מ עושה המצוה ע"י אכילה ושיבה בסוכה, וע"י הסוכה נזכר לחשוב מחשבות מצוה. אבל בשמיני עצרת שאין בו רק אכילה ושתיה ושמחה אבל לא סוכה, צריך כח יותר לעצור עצמו לכוון רק לשם שמים. ומשום זה נקרא שמיני עצרת כמו שאמר רש"י עצרו עצמכם דהיינו לחשוב מחשבות של מצוה.

ולא קם נביא עוד בישראל כמשה.

אמרו חז"ל בישראל אינו קם אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם. שלא יאמרו האומות אילו היה לנו נביא כמשה גם אנו היינו מקבלים התורה ומקיימים המצוות. ותמוה דאיך יעלה על דעת שיהיה בלעם במדרגת משה רבינו ע"ה.

והנה, משה עלה ונתעלה למדרגתו ע"י שזכה וזיכה את הרבים, וזכות הרבים תלוי בו, וא"א שיהיה לנביא עוד זכות הרבים כמוהו. ולכן אי אפשר להיות עוד נביא כמשה רבינו לעולם, אבל זהו רק לאחר שמקבל התורה לכלל ישראל. ולפ"ז י"ל דבלעם בא למדרגת משה רבינו שיהי מקודם לקבלת התורה. וממילא אין כאן פתחון פה לאומות לומר אילו היה לנו נביא כמשה גם אנו היינו מקבלים התורה, שהרי בלעם היתה במדרגתו. אבל מאז שהיה למשה זכות כל ישראל אחר קבלת התורה בודאי לא הגיע בלעם או איש אחר למדרגתו. וזהו מה שאמר הקרא ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, ומדייק אבל באומות העולם קם, והפסוק מפרש דזה דוקא לכל האומות והמופתים במצרים שזה היה קודם מתן תורה ולזה הגיע גם בלעם. אבל למדרגה שהיה משה רבינו אחר קבלת התורה לזה לא הגיע עוד נביא בעולם הזה.

ולפ"ז יש לפרש הא דאיתא במסכת ראש השנה דביקש קהלת למצוא דברי חפץ, דהיינו להיות כמשה רבינו, יצאה בת קול ואמרה ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. וקשה, דהאיך לא ידע שלמה המלך (קהלת) פסוק הזה. ולפי מה שאמרנו י"ל דחשב קהלת דהקרא קאי במדרגה שהיה לאחר מתן תורה משום שזכות כלל ישראל תלויה בו. אבל למדרגת משה רבינו קודם מתן תורה סבור שיכול להגיע. יצאה בת קול ואמרה ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, שלא דייק היטב, דכתיב ולא קם נביא עוד "בישראל", דהדיוק הוא אבל באומות העולם קם, וע"כ היינו במדרגת משה רבינו בלא זכות הרבים תלוי בו דהיינו קודם מתן תורה. וא"כ מוכרח דבישראל אינו קם אפילו למדרגה זו שזכה מזכות עצמו.